

Μάϊος 2025

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

με επικαιροποίηση των δεδομένων για τις επικείμενες αλλαγές στη διατροφική μας αλυσίδα

ΘΕΜΑ: Η νέα γενιά Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών εισέρχονται άμεσα στην τροφική μας αλυσίδα χωρίς διαφάνεια και χωρίς ελέγχους;;;

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ: Αναφερόμαστε σε φυτά που έχουν προκύψει από γονιδιακή επεξεργασία με χρήση των Νέων Γονιδιωματικών Τεχνικών (Φυτά ΝΓΤ) ¹.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟ: Από τις 6 Μαΐου 2025 μπαίνουμε σε επίπεδο ΕΕ, στην τελική φάση της εγκριτικής διαδικασίας που στοχεύει στην εξαίρεση αυτών των φυτών ΝΓΤ, από την ισχύουσα νομοθεσία για τα **γενετικά τροποποιημένα** (δηλαδή αρχίζει η τριμερής διαπραγμάτευση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωκοινοβουλίου και του Συμβουλίου υπουργών το οποίο με τη σειρά του, αντιπροσωπεύει τα κράτη- μέλη της ΕΕ).

Είναι τα φυτά ΝΓΤ γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί (ΓΤΟ);

Οι οργανισμοί που παράγονται με Νέες Γονιδιωματικές Τεχνικές είναι ΓΤΟ, αποφάσισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το 2018.

Τι ισχύει σήμερα για τους Γενετικά Τροποποιημένους οργανισμούς (ΓΤΟ);

Από το 2001 μέχρι σήμερα, στην Ευρώπη και την Ελλάδα ισχύει νομοθεσία για τα φυτά και τα τρόφιμα, που είτε είναι, ή περιλαμβάνουν γεν. τροπ. οργανισμούς (ΓΤΟ) η οποία κυρίως προβλέπειⁱⁱ :

1. Αξιολόγηση κινδύνου πριν την έγκριση καλλιέργειας δηλαδή πριν την «Απελευθέρωση» του νέου ζωντανού οργανισμού από το εργαστήριο στο περιβάλλον
2. Σήμανση, μέχρι τον τελικό καταναλωτή για τις τροφές που προορίζονται για τον άνθρωπο
3. Δυνατότητα ανίχνευσης και ιχνηλασιμότητα
4. Δικαίωμα κάθε κράτους μέλους της ΕΕ να απαγορεύσει στο έδαφος του, την καλλιέργεια κάποιου συγκεκριμένου γεν. τροπ. φυτού που πχ. κρίνεται ότι βλάπτει το οικοσύστημα.

Τι προτείνεται να αλλάξει

Η Ευρ. Επιτροπή προτείνει να εξαιρεθούν τα φυτά ΝΓΤⁱⁱⁱ από την ισχύουσα νομοθεσία για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς και να ενταχθούν σε μια καινούρια που χαλαρώνει τους ελέγχους και την παρακολούθηση, ώστε να επιταχυνθεί η πρόσβαση τους στην αγορά, χωρίς ενημέρωση με σήμανση για τον τελικό καταναλωτή.

Βέβαια η πρόσβαση των φυτών ΝΓΤ στην αγορά σπόρων για καλλιέργεια, είναι ήδη απόλυτα εφικτή και σήμερα, με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι όροι 1-4 που περιγράψαμε πιο πάνω. Γιατί να καταργηθούν έτσι βιαστικά; Επιπλέον όλα τα φυτά ΝΓΤ καλύπτονται από πατέντες κάτι που έχει νομικές συνέπειες για τον αγρότη και τη βιομηχανία τροφίμων και προωθεί τη συγκέντρωση δύναμης σε λίγες μόνο επιχειρήσεις (βλέπε Euronews.2024 - <https://shorturl.at/ZUcwD>).

Επιστημονική Διχογνωμία

Υπάρχει σημαντική αμφισβήτηση της επιστημονικής βάσης (ισοδυναμία ΝΓΤ1 με τα φυσιολογικά φυτά εάν υπάρχουν μέχρι 20 μεταλλάξεις) επάνω στην οποία βασίζεται η πρόταση της Κομισιόν. Δείτε μία από τις επιστολές του Δικτύου Ευρωπαίων Επιστημόνων, «ENSSER» <https://ensser.org/publications/ensser-letter-to-belgian-governments-regarding-ngmt-deregulation/>. Παρόμοιες αρνητικές προς την πρόταση της Κομισιόν τοποθετήσεις έχουν γίνει από τις κρατικές επιστημονικές επιτροπές της Γαλλίας, Αυστρίας και Γερμανίας. Αντίθετα η Αρχή Ασφαλείας Τροφίμων της Ευρώπης-EFSA –European Food Safety Authority- δεν απορρίπτει την έννοια της ισοδυναμίας των ΝΓΤ1 με τα φυσιολογικά φυτά.

Σε περίπτωση επιστημονικής διχογνωμίας στην ΕΕ προβλέπεται η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης. Η παρούσα πρόταση της Κομισιόν δεν την περιλαμβάνει δηλαδή στην πράξη την ακυρώνει. Η Αρχή της Προφύλαξης θα εφαρμοσθεί μόνο αν τα φυτά ΝΓΤ εισέλθουν στη διατροφική μας αλυσίδα μέσω της ισχύουσας νομοθεσίας.

Αντιδράσεις, και από την Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων

Εκτός από τις αντιρρήσεις από επιστήμονες και επιστημονικές οργανώσεις, υπάρχουν σοβαρές αντιδράσεις από περιβαλλοντικές οργανώσεις, μικρομεσαίους αγρότες και βιολογικούς καλλιεργητές. Τέλος, η προτεινόμενη απορρύθμιση απορρίπτεται και από δίκτυα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων, διότι θα φέρει μεγάλα βάρη για αυτές τις επιχειρήσεις (για τη βιομηχανία τροφίμων, βλέπε ENGA: <https://www.enga.org/deregulation/>, βλέπε VLOG <https://gmwatch.org/en/106-news/latest-news/20524-eu-deregulation-plan-is-unacceptable-german-food-industry-group>, κλπ <https://www.abl-ev.de/aktuelles/details/wir-verlieren-unsere-wettbewerbsfaehigkeit>).

Επίσης δείτε τη νομική γνωμάτευση που ζήτησαν Γερμανικές επιχειρήσεις η οποία αναφέρει ότι σε περίπτωση έγκρισης της πρότασης της Κομισιόν, θα υπάρξουν σοβαρές νομικές επιπτώσεις για τη Βιομηχανία Τροφίμων ([Microsoft Word - 1036829 - GGSC legal opinion on liability in event of deregulation of NGT](#)).

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΑΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τι είναι οι Νέες Γονιδιωματικές Τεχνικές (ΝΓΤ);

Οι Νέες Γονιδιωματικές Τεχνικές (ΝΓΤ) είναι νέες τεχνικές γενετικής τροποποίησης. Ορισμένες βασίζονται στη μεταφορά γονιδίων από συγγενικά είδη. Άλλες είναι οι λεγόμενες τεχνικές γονιδιακής επεξεργασίας, όπως η CRISPR/Cas. Πρόκειται για ενδιαφέρουσα επιστημονική καινοτομία δηλαδή ένα νέο εργαλείο που αν χρησιμοποιηθεί με τις σωστές προφυλάξεις θα μπορούσε πιθανόν να επιφέρει και θετικά αποτελέσματα. Αλλά υπάρχει παράλληλα κίνδυνος απρόβλεπτων αρνητικών αποτελεσμάτων επί του γονιδιώματος όπως πχ. δημιουργία τοξικότητας στο νέο φυτό, μιας τοξικότητας που θα εισέλθει αθόρυβα και ανεξέλεγκτα στην τροφική μας αλυσίδα.

Τι έχει προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή;

Από τις 5 Ιουλίου 2023, η Επιτροπή έχει παρουσιάσει πρόταση που θεσπίζει δύο κατηγορίες ΓΤ φυτών που παράγονται με χρήση της τεχνολογίας των Νέων Γονιδιακών Τεχνικών ΝΓΤ. Την ΝΓΤ1 και την ΝΓΤ2.

Τα περισσότερα φυτά-94%- είναι στην κατηγορία ΝΓΤ1. Αυτά έχουν μέχρι 20 γενετικές τροποποιήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατατάσσει αυτά τα ΝΓΤ1 φυτά ως «ισοδύναμα» με τα συμβατικά φυτά που προκύπτουν από φυσιολογική φυτική βελτίωση παρόλες τις αντιρρήσεις επιστημονικών επιτροπών που αναδεικνύουν τη μεγάλη επιστημονική διχογνωμία για το θέμα αυτό.

Με βάση την έννοια της «ισοδυναμίας», η ΕΕ θέλει να εξαιρέσει τα ΝΓΤ1 από την ισχύουσα νομοθεσία, να καταργήσει για αυτά τις υφιστάμενες απαιτήσεις προφύλαξης και διαφάνειας. Ειδικά για τη διαφάνεια, η σήμανση δεν θα φθάνει μέχρι τον τελικό καταναλωτή όπως ισχύει τώρα. Επιπλέον τα κράτη-μέλη δεν θα μπορούν να απαγορεύσουν την καλλιέργεια ΝΓΤ στο έδαφος τους κάτι που θα επιβαρύνει πολύ τις μονάδες της βιομηχανίας τροφίμων που επιθυμούν να μείνουν απαλλαγμένες από ΓΤΟ.

Τα κράτη μέλη, οι αγρότες και η βιομηχανία τροφίμων, θα αναγκαστούν με δική τους ευθύνη να υιοθετήσουν μέτρα για την αποφυγή της απρόβλεπτης και ακούσιας παρουσίας αυτών των ΓΤ φυτών σε συμβατικές και βιολογικές καλλιέργειες και στα τελικά προϊόντα.

Ειδικά για τις βιολογικές καλλιέργειες η πρόταση της ΕΕ προβλέπει μεν ότι όπως και κάθε άλλος γενετικά τροποποιημένος οργανισμός, όλα τα φυτά ΝΓΤ θα συνεχίσουν να απαγορεύονται στη βιολογική παραγωγή αλλά η τήρηση αυτού του κανόνα στο πεδίο θα γίνει πάρα πολύ δύσκολη λόγω επιμόλυνσης από απρόβλεπτες διασταυρώσεις στη φύση.

Αν κυκλοφορήσουν εμπορικά οι σπόροι αυτών των φυτών με βάση την ισχύουσα νομοθεσία και αν μετά από μερικά χρόνια κάποια από αυτά αποδειχθούν ασφαλή και δεν θα υπάρχει πλέον επιστημονική διχογνωμία, θα μπορούσε τότε να χαλαρώσει η νομοθεσία. Είναι δε πολύ πιθανόν κάποια από αυτά να αποδειχθούν ανασφαλής και κάποια πράγματι

να είναι ασφαλή. Ας εντατικοποιηθούν οι επιστημονικοί έλεγχοι και τότε ας προσαρμοσθεί η νομοθεσία.

Η εξαίρεση ΝΓΤ φυτών από την ισχύουσα νομοθεσία ζητείται με βάση εμπορικά κριτήρια κι όχι επιστημονικά

Εταιρείες Αγοροχημείας και σπόρων, όπως η Corteva, η Bayer και άλλες ισχυρίζονται εδώ και καιρό ότι οι γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί –ΓΤΟ, που δεν περιέχουν μη συγγενικό DNA δεν είναι ΓΤΟ κάτι που έχει ήδη απορριφθεί από το Ευρωπαϊκό δικαστήριο από το 2018. Στη συνέχεια πρότειναν την έννοια της ισοδυναμίας των φυτών ΝΓΤ1 με τα φυσιολογικά φυτά που δυστυχώς υιοθέτησε και η Κομισιόν. Τα φυτά ΝΓΤ1 πράγματι δεν περιλαμβάνουν μη συγγενικό γονίδιο όπως η α' γενιά «μεταλλαγμένων». Όμως πολλοί επιστήμονες που αντιδρούν επικεντρώνουν στην επισφάλεια της διαδικασίας της γενετικής επεξεργασίας η οποία δύναται εκτός από το επιθυμητό αποτέλεσμα, να έχει και άλλα απρόβλεπτα αποτελέσματα στο γονιδίωμα του φυτού εφόσον διαταράσσεται η αρχιτεκτονική του DNA. Τα πιθανά απρόβλεπτα αποτελέσματα θα παραμείνουν άγνωστα αν καταργηθούν οι έλεγχοι.

Οι εταιρίες λένε επίσης ότι οι νέες τεχνικές ΓΤ είναι μια ταχύτερη οδός - σε σύγκριση με τη συνηθισμένη φυτική βελτίωση- για φυτά που αντέχουν στην ξηρασία, αντιστέκονται στις ασθένειες και επιτυγχάνουν υψηλότερες αποδόσεις. Είναι αλήθεια ότι η μέθοδος είναι ταχεία, αλλά κανένας από τους υπόλοιπους ευεργετικούς ισχυρισμούς δεν έχει προς το παρόν αποδειχθεί στην πράξη ή σε ανεξάρτητα εργαστήρια. Σημειώνουμε δε ότι, ευεργετικά χαρακτηριστικά των φυτών, όπως η αντοχή στην ξηρασία ή σε παθογόνα, είναι εφικτό να επιτευχθούν με ασφάλεια μέσω της κλασικής φυτικής βελτίωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει αυτή την επιχειρηματολογία των ως άνω εταιριών, αν και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι, τεχνικά και νομικά, τα φυτά από ΝΓΤ είναι ΓΤΟ. Η Επιτροπή επιθυμεί να επιταχύνει την εμπορική αξιοποίηση αυτών των φυτικών οργανισμών.

Υπάρχει κάποιο από αυτά τα ΓΤ φυτά ήδη στην αγορά;

Παρόλο που μερικές χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Βραζιλία και άλλες έχουν πιο επιεικείς κανονισμούς, ελάχιστα προϊόντα κυκλοφορούν στο εμπόριο των χωρών αυτών. Μια ανθεκτική στα ζιζανιοκτόνα ελαιοκράμβη από την Cibus δεν έχει πετύχει στην αγορά. Σε ορισμένες χώρες έχουν εισαχθεί εξειδικευμένα προϊόντα όπως πχ. μια πράσινη σαλάτα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής στο ράφι (Green Venus, ΗΠΑ). Δεν έχουμε ιδέα αν έχει ελεγχθεί η εν δυνάμει απώλεια θρεπτικής αξίας αυτής της σαλάτας. Επίσης προβλέπεται μήλο που δεν μαυρίζει όταν καθαρίζεται.

Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα με τον προτεινόμενο νόμο;

Οργανώσεις μικρομεσαίων αγροτών, Βιομηχανικές μονάδες τροφίμων, περιβαλλοντικές ομάδες και ο βιολογικός τομέας έχουν προειδοποιήσει ότι η απορρύθμιση της τελευταίας γενιάς γενετικά τροποποιημένων φυτών θα οδηγήσει σε σημαντικά προβλήματα.

Πιθανοί κίνδυνοι:

- Τα φυτά ΝΓΤ1 μπορούν να προκαλέσουν κινδύνους και για τη διατροφική βιοποικιλότητα, τα άγρια φυτά και την ανθρώπινη υγεία.

- Μια βλάβη στη φύση είναι πολύ πιθανό να μην είναι αντιστρεπτή επειδή τα φυτά ως ζωντανοί οργανισμοί, διασταυρώνονται με τα εξημερωμένα ή τα άγρια είδη και πιθανόν η ανάκληση να μην είναι εφικτή. Η ανακλήσεις είναι εφικτές σε μη ζωντανούς οργανισμούς όπως πχ τυποποιημένα τρόφιμα ή σαμπουάν. Γιατί να βιαστούμε να μπουν πιο γρήγορα αυτοί οι ζωντανοί οργανισμοί στην αγορά σπόρων για καλλιέργεια;

- Η αποφυγή σήμανσης στην πλήρη διαδρομή μέχρι τον τελικό καταναλωτή επιφέρει έλλειψη επιλογών για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές .

- Παρόλο που οι αγρότες θα γνωρίζουν αν καλλιεργούν φυτά ΝΓΤ1, οι παραγωγοί τροφίμων, οι έμποροι λιανικής πώλησης και οι καταναλωτές δεν θα μπορούν να επιλέξουν. Αυτό θα τους δυσκόλευε να αποφύγουν τη ΓΤ τροφή, εάν το επιθυμούν. Τα μη ΓΤ τρόφιμα αναγκαστικά θα ακριβήνουν για να καλυφθούν τα έξοδα του διαχωρισμού και της προφύλαξης από επιμόλυνση.

- Αύξηση των πατενταρισμένων σπόρων - Οι τεχνικές γενετικής τροποποίησης και τα χαρακτηριστικά που προκύπτουν από αυτές κατοχυρώνονται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (πατέντα). Οι πατέντες περιορίζουν τον έλεγχο της τροφής σε λίγες μόνο εταιρίες. Επίσης εμποδίζουν νομικά τη δυνατότητα φυτικής βελτίωσης και δημιουργούν άλλα νομικά προβλήματα στις γειτονικές καλλιέργειες λόγω διασταύρωσης και επιμόλυνσης της γειτονικής σοδειάς. Μεγάλο βάρος πέφτει στα κράτη μέλη, στους αγρότες και στη βιομηχανία τροφίμων για την αποφυγή της επιμόλυνσης από τις απρόβλεπτες διασταυρώσεις στη φύση. Η επιμόλυνση μπορεί να έχει και σοβαρές νομικές συνέπειες όπως έχει ήδη συμβεί σε χώρες όπως πχ. ο Καναδάς.

Η Αντίδραση σωματίου Ελλήνων Επιστημόνων που εργάζονται στο δημόσιο:

Σε μια ψηφοφορία σε επίπεδο πρέσβων στις 14 Μαρτίου 2025, η Ελλάδα έδωσε το πράσινο φως προκειμένου να προχωρήσει στην τελική φάση η διαδικασία για τη χαλάρωση της νομοθεσίας για τα ΝΓΤ φυτά ενώ στις προηγούμενες ενδιάμεσες ψηφοφορίες η θέση της χώρας μας ως κράτος-μέλος, ήταν γενικώς ουδέτερη. Στη συνέχεια υπήρξε μια έντονη διαφωνία εκ μέρους σωματίου επιστημόνων που εργάζονται στο δημόσιο:

Δελτίο Τύπου ΠΟΓΕΔΥ προς το ΥΠΑΑΤ - <https://shorturl.at/Ojq6u>

Ποια ήταν η θέση του προηγούμενου Ευρω- Κοινοβουλίου;

Το προηγούμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε για την εισαγωγή των ακάλουθων αλλαγών στην πρόταση της Κομισιόν (Η ψηφοφορία δεν ήταν τελική, θα χρειασθεί να ξαναψηφίσει πάλι και το νέο Ευρωκοινοβούλιο όπως και κάθε κράτος-μέλος χωριστά):

- **Αξιολόγηση του περιβαλλοντικού κινδύνου.** Οι ευρωβουλευτές ανέφεραν ότι «τα φυτά NGT που έχουν τη δυνατότητα να παραμείνουν, να αναπαραχθούν ή να εξαπλωθούν στο περιβάλλον, εντός ή εκτός αγρών, θα πρέπει να αξιολογούνται με το υψηλότερο δυνατό επίπεδο ελέγχου όσον αφορά τις επιπτώσεις των φυτών αυτών στη φύση και το περιβάλλον» (AM 8, τροποποίηση 8). Η φράση αυτή περιλαμβάνεται στο κείμενο της αιτιολογικής σκέψης στις προτάσεις του προηγούμενου Ευρωκοινοβουλίου δεν έχει όμως συμπεριληφθεί ακόμα ως τροποποίηση στα άρθρα του νομοσχεδίου).

-**Υποχρεωτική επισήμανση των φυτών NGT1** και των προϊόντων που περιέχουν ή αποτελούνται από φυτά NGT1 **μέχρι τον τελικό καταναλωτή.** Οι ευρωβουλευτές ζήτησαν να υπάρχει ετικέτα με την ένδειξη «Νέες Γονιδιωματικές Τεχνικές». Ζήτησαν επίσης ιχνηλασιμότητα βάσει εγγράφων, ώστε οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές να μπορούν «να ασκούν την ελευθερία επιλογής τους με αποτελεσματικό τρόπο». (AMs 264 και 265, τροποποιήσεις).

-**Απαγόρευση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τα φυτά NGT,** το φυτικό υλικό, τα μέρη του, τις γενετικές πληροφορίες και τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας τροποποίησης. Με αυτές τις προτάσεις, οι ευρωβουλευτές ήθελαν να αποφύγουν τις νομικές αβεβαιότητες (μηνύσεις για επιμόλυνση κλπ), το αυξημένο κόστος και τις νέες εξαρτήσεις για τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους. (AMs 23, 33, τροποποιήσεις).

Οι αλλαγές αυτές αντιμετωπίζουν ορισμένα αλλά όχι όλα τα προβλήματα της νέας νομοθετικής πρότασης της Κομισιόν. Οποιοδήποτε τελικό κείμενο που θα αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της τριμερούς διαδικασίας και δεν θα τις περιλαμβάνει θα πρέπει να απορριφθεί και από τα κράτη μέλη και από το σημερινό ευρωκοινοβούλιο.

Από **Αιγίλοπα**, Δίκτυο για την Βιοποικιλότητα και την Οικολογία στη Γεωργία

(email: policy@aegilops.gr, website: www.aegilops.gr)

Από **Greenpeace Ελλάδα**s

(email: gpgreece@greenpeace.org, website: www.greenpeace.gr)

Από **Σιτώ**, Δίκτυο Διατήρησης παραδοσιακών σπόρων

(email: seeds@sito.gr / website: www.sito.gr)

ⁱ Δυο κατηγορίες Νέων Γονιδιακών Τεχνικών, NGT1 και NGT2, Genetically modified Organisms-GMOs, New Genomic Techniques NGTs, Gene Editing, Γονιδιακή Επεξεργασία

ⁱⁱ 2001/18/EK της ΕΕ

ⁱⁱⁱ Ειδικά τα NGT κατηγορίας 1. Τα NGT1 αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των φυτών NGT